

**TILNI O'RGANISHGA SPORT YONDASHUVI VA O'ZIGA XOS
XUSUSIYATLARI.
SPORTS APPROACH TO THE STUDY OF THE LANGUAGE AND ITS
PECULIARITIES.
СПОРТИВНЫЙ ПОДХОД К ИЗУЧЕНИЮ ЯЗЫКА И ЕГО
ОСОБЕННОСТИ.**

Latipova Nigoraxon Isakovna

*O'zbekiston davlat jismoniy tarbiya va sport universiteti Farg'ona filiali
"Ko'pkurash sport turlari nazariyasi va uslubiyoti" kafedrasida o'qituvchisi,
O'zbekiston, Farg'ona,.*

*A teacher of the Department "theory and methodology of multi-sport sports" of the
Fergana branch of the Uzbek State University of physical education and sports,
Uzbekistan, Fergana*

*Преподаватель кафедры "Теория и методика многоборья" Ферганского
филиала Узбекского государственного университета физической культуры и
спорта, Узбекистан, Фергана*

Annotatsiya: *Hozirgi kunda ko'proq odamlar doimiy ravishda sport bilan shug'ullanishni boshlaydilar. O'zbekistonning iqtisodiy, siyosiy va ijtimoiy-madaniy manfaatlarini uning har bir fuqarosi uchun kamida bitta chet tilini bilish zarurligiga bevosita ta'sir qiladi. Chet tillarini o'rganish hozirda sport kabi bir xil darajada mashhur va u erda yondashuv bir xil bo'lishi kerak.*

Tayanch so'zlar: *ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ma'naviy, madaniy, ta'lim, sport, motivatsiya, tashabbus, integral, instrumental, kompyuter, iste'dod.*

Summary. Nowadays, more and more people are constantly starting to play sports. The economic, political and socio-cultural interests of Uzbekistan directly affect the need to know at least one foreign language for each of its citizens. Learning foreign languages is now equally popular as sports, and the approach there should be the same.

Key words: *social, economic, political, spiritual, cultural, educational, sports, motivation, initiative, integral, instrumental, computer, talent.*

Аннотация: *В настоящее время все больше людей начинают регулярно заниматься спортом. Экономические, политические и социально-культурные интересы Узбекистана напрямую влияют на необходимость знания хотя бы одного иностранного языка для каждого его гражданина. Изучение иностранных языков сейчас так же популярно, как и спорт, и подход должен быть таким же.*

Ключевые слова: *социальный, экономический, политический, духовный, культурный, образовательный, спортивный, мотивационный, инициативный, интегральный, инструментальный, компьютерный, талант.*

Kirish. Respublikamizda ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy, ma'naviy va madaniy sohalarda amalga oshirilayotgan islohotlar ta'limni, kadrlar tayyorlash tizimini, tubdan yangilash va rivojlantirishni talab etadi. Ta'lim tizimini zamon talablari darajasida va erishilgan tajribalar asosida rivojlantirish o'sib kelayotgan yosh avlodni jamiyat hayotida faol ishtirok etadigan, har tomonlama yetuk va yuksak ma'naviyatli komil insonlar qilib tarbiyalash davlatimizning eng ustivor yo'nalishlaridan hisoblanadi.

Hozirgi kunda ko'proq odamlar doimiy ravishda sport bilan shug'ullanishni boshlaydilar. Aytish qiyin, bu sog'lom turmush tarzi yoki samimiy istak uchun modaga hurmat, ammo haqiqat saqlanib qolmoqda-Instagram to'g'ri ovqatlanish va yonayotgan mashg'ulotlar haqidagi hikoyalar bilan to'ldirilgan.

O'zbekistonning iqtisodiy, siyosiy va ijtimoiy-madaniy manfaatlari uning har bir fuqarosi uchun kamida bitta chet tilini bilish zarurligiga bevosita ta'sir qiladi.

Gap shundaki, chet tillarini o'rganish hozirda bir xil darajada mashhur va u erda yondashuv bir xil bo'lishi kerak. Agar siz sport bilan shug'ullangan bo'lsangiz va allaqachon ba'zi yaxshi odatlarni rivojlantirgan bo'lsangiz, tabriklaymiz-siz ingliz tilini o'rganish uchun ajoyib asos tayyorladingiz! Shubhasiz, siz sport va tilni o'rganish ko'p jihatdan o'xshashligini bir necha bor eshitgansiz, ammo ko'pchilik ular qanday aniq jihatlarda bir-biriga mos kelishini aytmaydi.

Maqsad va vazifalar. Mashg'ulotlarning muntazamligi ingliz tilini o'rganishda muvaffaqiyat garovidir. Avvalo, sport va til bilan shug'ullanish muntazam bo'lishi kerakligini yodda tutishingiz kerak. Har doim esda tutingki, yaxshi va barqaror natijaga faqat doimiy kuch sarflash orqali erishiladi. Kundalik muhim ishlar ro'yxatiga til darslarini qo'shing va bir oy ichida siz birinchi natijalarni sezasiz. Bundan tashqari, katta tanaffuslar kerakli natijaga erishishga yomon ta'sir qilishini unutmang va yana bu til va sport bilan bog'liq. Yaxshi o'qituvchi ingliz tilini o'rganishda motivatsiya manbai hisoblanadi. Agar siz uzoq vaqtdan beri sport bilan shug'ullangan bo'lsangiz, murabbiyga qanchalik bog'liqligini bevosita bilasiz: to'g'ri motivatsiya, mashg'ulotlarni tanlash, ovqatlanish bo'yicha tavsiyalar, qo'shimcha jismoniy faoliyat. Sportda g'amxo'rlik qilishingiz kerak bo'lgan uchinchi narsa — bu barcha mushak guruhlarini to'g'ri o'rganish va agar til haqida gap ketganda, uning barcha jihatlarini o'rganish: o'qish, tinglash va teng ravishda gapirish. Yana bir muhim tafsilot — mashg'ulotlar paytida yuk turini o'zgartirish. Mashg'ulotlarda yaxshi natijalarga erishish va motivatsiyani yo'qotmaslik uchun sportchilar turli mushak guruhlarida ishlashadi. Tilni o'rganayotganda buni

yodda tuting, turli xil tadbirlarni birlashtiring: kommunikativ, grammatik, matn va audio mashqlar.

Yukning asta — sekin o'sishi-ingliz tilini o'rganishda taraqqiyot mexanizmi.

To'rtinchisi-taraqqiyotga erishish uchun yukni ko'paytirish kerakligini unutmang.

Ingliz tilidagi uy vazifasi mashg'ulotning eng muhim qismidir. Beshinchi va bizning fikrimizcha, eng muhimi, uyda mashq qilishni unutmang. Agar siz sport zalida bo'lsangiz, murabbiyngiz uy vazifasini tinimsiz eslatib turishi aniq. Va yana tillar bilan o'xshashlik. Mustaqil tashabbusiz siz yaxshi natijalarni kutmasligingiz kerak. Bundan tashqari, uy mashg'ulotlari natijalarni mustahkamlashga va o'z mahoratingizni oshirishga yordam beradi. Ammo men eslatmoqchi bo'lgan eng muhim narsa. Tez natijaga intilmang va murabbiylar va mega o'qituvchilarga mo'jizaga ishonmang. Esda tutingki, siz bilan uzoq vaqt qoladigan sifatli natijaga faqat doimiy mehnat bilan erishish mumkin. Va endi biz faqat tillar va sport haqida gapirmayapmiz.

Tadqiqot usullari va tashkil etilishi. Bugungi kunda deyarli har qanday meditatsiya yoki kaloriyalarni hisoblash dasturida kamida bir nechta til versiyalari mavjud (odatda bu dunyo ahamiyatiga ega bo'lgan birinchi etti til). Sozlamalarda tilni almashtirish kifoya va endi siz allaqachon ingliz, fransuz yoki italyan tillarini o'rganasiz.

Chet tilini o'rganuvchilarga uni o'zlashtirishda osonlikcha rivojlanishiga yordam beradigan ko'plab tavsiyalar mavjud. Bularga quyidagilar kiradi: – xato qilish qo'rquvi bilan kurashish; - muloqot qilish istagi; - til amaliyoti (ona tilida so'zlashuvchilar bilan tavsiya etiladi); – suhbatdoshning nutqi va nutqini nazorat qilish; – o'rganilayotgan tilda radio, televizion dasturlar va filmlarni muntazam tinglash va tomosha qilish; – o'rganilayotgan tilda kitob va jurnallarni muntazam o'qish; – o'qituvchi/ona tilida so'zlashuvchi uchun ovoz chiqarib takrorlash; - lug'at va jadvallarni tuzish, so'ngra ularda keltirilgan materialni yodlash. Biroq, tilni o'rganish jarayoni to'g'ridan-to'g'ri motivatsiyaga bog'liq. Psixologik nuqtai nazardan, motivatsiya ko'p qirrali va murakkab qurilish bo'lib, uning murakkabligini mavjud nazariyalarning hech biri tasvirlab bera olmaydi. Shuning uchun motivatsiya tushunchasi o'quvchilarning psixologik xususiyatlarini hisobga olgan holda ko'rib chiqilishi kerak. Psixolog R. Gardner motivatsiyani insonning o'rganish jarayonida olingan istak va zavq tufayli tilni o'rganishga intilish darajasi sifatida belgilaydi. U motivatsiyaning ikki turini aniqlaydi — integral va instrumental [1]. Integrativ motivatsiyaga o'rganilayotgan tilning mamlakati va madaniyatiga nisbatan hissiy-ijobiy munosabat va munosabat, qiziqish va o'zaro aloqada bo'lish va hatto ona tilida so'zlashuvchilarga o'xshash bo'lish istagi kiradi. Ushbu turdagi motivatsiyaga ega bo'lgan talaba tilni o'rganishning katta ahamiyatini shaxsning ma'naviy va madaniy rivojlanishi uchun undan keyingi foydalanish imkoniyatida ko'radi. Instrumental motivatsiya tilni o'rganishni pragmatik tomondan, masalan, ijtimoiy-

iqtisodiy rivojlanish va mukofotni ko'rib chiqadi. Ularning kuchli va zaif tomonlarini anglagan holda, har bir talaba o'ziga xos motivatsiyaga ega, shuning uchun o'qituvchi har ikkala turdagi motivatsiyani to'g'ri muvozanatlashi va oziqlantirishi kerak, shu bilan birga o'rnak bo'lishi kerak. Maqsadlarga erishish hissi bu o'quvchilarning motivatsiyasiga ta'sir qiluvchi muhim omillardan biridir. Akademik yutuqlaridan qat'i nazar, har bir talabasini muntazam ravishda maqtash va qo'llab-quvvatlash ularni o'rganilayotgan mavzuga nisbatan tirishqoq munosabatda bo'lishga undaydi.

Tadqiqot natijalari va ularni muhokama qilish. O'qituvchi kuzatishi kerak bo'lgan muhim nuqta — bu yaqinlashib kelayotgan vazifani aniq tushuntirish. Talabalarimizga uni bajarishga tayyorgarlik ko'rish va sizga kerakli qarshi savollarni berish imkoniyatini bering, ayniqsa bu ular uchun yangi format bo'lsa. To'g'ri tuzilgan vazifa, uning maqsadi va bajarilish vaqti yuqori o'quv natijalariga bevosita ta'sir qiladi. Shuningdek, har doim ushbu binoning bajarilishi chet tilini o'rganish uchun nima uchun muhimligini va belgidan tashqari talabalar uni amalga oshirishda nimani olishlari va rivojlantirishlari mumkinligini ayting. Har qanday yoshdagi bolalar sport, kompyuter o'yinlari va hatto o'quv reytingida raqobatlashishni yaxshi ko'radilar, shuning uchun ingliz tili darsidagi do'stona raqobat ularni tezlik yoki to'g'ri javoblar soni bo'yicha topshiriqlarni bajarishda o'z mahorat va ko'nikmalarini namoyon etishga undaydi.

Xulosa. Talabalarni ingliz tilini o'rganishga undashning ushbu va boshqa ko'plab usullari ularga ingliz tili kompyuter dasturlari va mobil ilovalar bilan ishlash, video o'yinlar o'ynash, sevimli qo'shiqlarining so'zlarini tushunish va chet elliklar bilan muloqot qilish uchun zarur ekanligini tushunishga yordam beradi. Ehtimol, har bir o'quvchining motivatsiyasi uning shaxsiy tanlovidir, deb aytish noto'g'ri, chunki hatto eng iqtidorli o'quvchi ham o'qituvchi uni yangi materialni o'zlashtirishga undamasa, uzoq muddatli maqsadlarga erisha olmaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Attitudes and motivation in second language learning, 1972/ Gardner R. C., Lambert, W. E., Rowley, MA: Newbury House, 1972. — 216 p.
2. Сарчимелия Л. М., Коротун О. Н. Возможность применения системы краудфандинга при реализации проектной деятельности // Молодой ученый. - 2018. - №20. - С. 258-263.
3. Isakovna, N. L. (2023). Pedagogical psychological capabilities of extracurricular activities in the development of social sociability in children. American Journal of Pedagogical and Educational Research, 13, 1-7.
4. Бахурова Е.П. Учим английский язык // М.: - 2016 г. - 226 с.
5. NI Latipova. “Talabalar ijtimoiy tashabbuskorligini rivojlantirishda ta’lim muassasasining ijtimoiy-madaniy muhiti rivojlantirishning pedagogik-psixologik asoslari”. scholar 1 (28), 20-24
6. NI Latipova. Differentiated Methodology for Assessing the Prospects of Children in Rhythmic Gymnastics at the Initial Stage of Sports Improvement Eurasian Journal of Learning and Academic Teaching (pp.10-14).
7. Bokijonov, F. A. (2024). ANALYSIS OF DEASES IN ELDERLY AND SENILE PERSONS, AFFECTING ACTIVE WORK ACTIVITY. Innovative Development in Educational Activities, 3(1), 360-364.
8. Boqijonov, F. A., Nazirova, M. R., & Mamadaliyev, D. D. (2024). HYGIENIC ASSESSMENT OF THE LEVEL OF ATMOSPHERIC AIR POLLUTION. Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research, 11(01), 66-68.
9. Farrux azizjon o‘g‘li, B. (2023). ATMOSFERA HAVOSI IFLOSLANISHINI AHOLI SALOMATLIGIGA TA’SIRINI GIGIYENIK BAHOLASH (FARG ‘ONA SHAHAR MISOLIDA). JOURNAL OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH, 6(5), 648-653.
10. Matxoshimov, N. S., & Boqijonov, F. A. (2022). MEHNATGA LAYOQATLI YOSHDAGI AHOLINING NOGIRON BO ‘LISH EHTIMOLLIGI VA UNING PROGNOZI (FARG ‘ONA VILOYATI MISOLIDA). Новости образования: исследование в XXI веке, 1(3), 452-455.